

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

DORIVOR O'SIMLIKLAR YETISHTIRISH TEXNOLOGIYASI

FANI BO'YICHA

SILLABUS

(Sirtqi ta'lim 1-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840000	- Veterinariya
Ta'lim yo'nalishi:	60840200	- Veterinariya farmatsevtikasi

Modul / FAN SILLABUSI
Sirtqi bo'lim
60840200 – Veterinariya farmatsevtikasi ta'lim
yo'nalishi

Fan nomi:	<i>Dorivor o'simliklar yetishtirish texnologiyasi</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	DO'YTI108
Yil:	1
Semestr:	2
Ta'lim shakli:	Sirtqi ta'lim
Mashg'ulotlar shakli va semestrda ajratilgan soatlar:	120
Ma'ruza	6
Amaliy mashg'ulotlar	6
Laboratoriya mashg'ulotlari	8
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	100
Kredit miqdori:	4
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek-rus

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Respublikamizda tabiiy va madaniy holda mavjud bo'lgan, farmatsevtika sanoatida asosiy va istiqbolda keng qo'llanadigan dorivor o'simliklarning tasnifi, ularning tabiatda tarqalishi, introduksiyasi, morfobiologiyasi, bioekologiyasini mukammal, uzuluksiz va uzviylikda o'zlashtirilishidan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Botanika
2.	Biologiya
3.	Ekologiya
4.	O'simlikshunoslik

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Tabiiy holda tarqalgan dorivor o'simlik xom ashyolarini tayyorlash tartibi to'g'risidagi hukumat qonun va qarorlari, tuproq iqlim sharoitlari va

Muallif:	Shodiyeva Z.Sh. — “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrası assistenti.
E-mail:	shodiyevazulayxo2@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrası
Taqrizchilar:	1. E.I. Xamdamova - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali Tabiiy, ijtimoiy fanlar va jismoniy madaniyat kafedrası dotsenti: 2. X.H. Jalov — Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Biokimyo instituti, botanika kafedrası mudiri., dotsent

1 Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 29 avgustdagi sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrasining 2024 yil 29 avgustdagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

1 O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchilar

R. Ro'ziqulov

A.A.Nurniyozov

N. Farmanov

Z. Shodiyeva

I.S.Saydullayeva

- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- **b) 4 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirisida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- **v) 3 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- **g) quyidagi hollarda talabani bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:**
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

	dorivor o'simliklarning biologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ularni hududiy joylashtirish, dorivor o'simliklarni yetishtirish sohasidagi faoliyat natijalarini to'g'ri baholay olish haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Introduksiyaning nazariy va amaliy asoslari, sug'oriladigan va sug'orilmaydigan yerlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi, xom ashyosini tayyorlash muddatlarini, hosildorlikni oshirish va maxsulot sifatini yaxshilashni bilishlari lozim;
TN3	Dorivor o'simliklarning madaniylashtirilganlik darajasi, turlari, ko'paytirish usullari, dorivor o'simliklarni yetishtirishda istiqbolli turlarning plantatsiyalarini tashkil etish haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN4	Yetishtirishning texnologik xaritalarini ishlab chiqish va amalga oshirishni bilishi kerak;
Ko'nikmalar jihatidan:	
TN5	Dorivor o'simliklarni bioekologik xususiyatlarini hisobga olgan holda hududiy joylashtira oladi;
TN6	Dorivor o'simliklarni yetishtirishda yerni ekishga tayyorlay oladi;
TN7	Dorivor o'simliklarni ekish, qator oralariga ishlov berish, sug'orish va mineral oziqlantirishni biladi;
TN8	Dorivor o'simliklarni almashlab ekish, begona o'tlarga qarshi kurash usullarini biladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish. Fan haqida umumiy tushincha. Fanning maqsadi va vazifalari. Dorivor o'simliklardan foydalanish tarixi
M2	Ekologik va antropogen omillar hamda ularning o'simliklarni o'sish va rivojlanishiga ta'siri
M3	Dorivor o'simliklarni introduksiya qilish va madaniylashtirish imkoniyatlari
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Dorivor o'simliklarni bioekologik xususiyatlari.
A2	Dorivor o'simliklarni taxlil o'rganish va yetishtirishda ilmiy tadqiqot muassasalarining ro'li va ahamiyati. Yer maydonini (sug'oriladigan va lalmikor yerlarda) tanlash va tuproqqa ishlov berish agrotexnikasini o'rganish
A3	Dorivor o'simliklarni yetishtirishda almashlab ekishning asosiy usullari, Dorivor o'simliklarni yetishtirishda organik va mineral o'g'itlarning ahamiyati
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)	

L1	Laboratoriya sharoitida bir yillik o'simliklarni (rayhon, timoqgul) urug' unuvchanligini o'rganish
L2	Ikki yillik o'simliklarni (sabzi, lavlagi, piyoz, rediska), ko'p yillik o'simliklarni (limono't, dalachoy) urug' unuvchanligini o'rganish
L3	Buta o'simliklarni (anor, limon), daraxt o'simliklarni (xurmo, o'rik) urug' unuvchanligini o'rgani
L4	Dorivor o'simliklarni vegetativ ko'paytirish usullarini o'rganish

Mustaqil ta'lim (MT)		
1.	Qora qoraqand (Смородина черная) – <i>Ribes nigrum</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
2.	Xushbo'y ruta (Рута душистая) – <i>Ruta graveolens</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
3.	Dorivor rozmarin (Розмарин аптечный) – <i>Rosmarinus officinalis</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
4.	Ikki bo'lakli ginkgo (Гинкго двулопастный) – <i>Ginkgo biloba</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
5.	Oltin tomir (Родиола разнотыльная) – <i>Rhodiola heterodontha</i> (Xook. & Thoms.) Boriss. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
6.	Beshbarg (g'ozpanja), (Лопчатка прямостоячая) – <i>Potentilla erecta</i> (L.) Raeusch. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
7.	Buyrak choyi (Почечный чай) – <i>Orthosiphon stamineus</i> Benth. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
8.	Baland bo'yli andiz (Девясил высокий) – <i>Inula helenium</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
9.	Oddiy jag'-jag' (Пастуша сумка) – <i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medik. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
10.	Ingichka bargli sano (Сенна Александрийская) – <i>Senna Alexandrina</i> Mill. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
11.	Qirqbo'g'imsimon zog'aza (qizilsa), (Хвойник хвощевый) – <i>Ephedra equisetina</i> Bunge. ni yetishtirish texnologiyasi	6 soat
12.	Katta qoncho'p (Чистотел большой) – <i>Chelidonium Majus</i> L. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
13.	Mayda qirqilgan bargli kovrak (shashir) – <i>Ferula tenuisecta</i> Korovin. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat
14.	Oq zira, arpabodiyon (Фенхел обыкновенный) – <i>Foeniculum vulgare</i> Mill. ni yetishtirish texnologiyasi	8 soat

Asosiy adabiyotlar	
1.	O'.Ahmedov, A.Ergashev va boshqalar "Dorivor o'simliklar yetishtirish texnologiyasi va ekologiyasi". Darslik. "Tafakkur-bo'stoni". Toshkent-2018 yil. 224 bet

2.	Э.Т. Бердиев ва бошқалар "Ўрмон доривор ўсимликлари" Ўқув қўлланма, "Ибн Сино" Тошкент-2016 256 бет.
3.	O'.Ahmedov, A.Ergashev va boshqalar "Dorivor o'simliklar yetishtirish texnologiyasi". "Iqtisod-moliya". O'quv qo'llanma. Toshkent-2018 yil. 224 bet.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
3.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
5.	Begmatova M.X., Shodiyeva Z.Sh. Dorivor o'simliklarni yetishtirish texnologiyasi. Uslubiy qo'llanma. Samarqand 2022
6.	To'xtayev B.Yo., Maxkamov T.X., To'laganov A.A., Mamatkarimov A.I., Maxmudov A.B., Allayorov M.O'. Dorivor va ozuqabob o'simliklar plantatsiyalarini tishkil etish va xom-ashyosini tayyotlash bo'yicha yo'riqnoma. –Toshkent 2015
Axborot manbaalari	
1.	www.gov.uz -O'zbekiston Respublikasi hukumat portal.
2.	www.lex.uz -O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari Ma'lumotlari milliy bazasi
3.	www.Ziynet.uz .
4.	http://www.Plant growing ;
5.	http://www.grain.ru
6.	www. Plant protection.com
7.	http://www.FAO.ru
8.	www.agro.uz

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

➤ fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritish o'sa;